

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 9 Sayı/Issue: 1 Yıl/Year: 2025

E-ISSN: 2791-7754

Araştırma Makalesi/Research Article

WEB OF SCIENCE VERİ TABANINDA YER ALAN SAĞLIK KURUMLARINDA ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK KONULU AKADEMİK ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

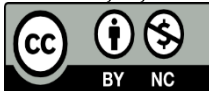
**THE BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ACADEMIC STUDIES ON THE SUBJECT OF
ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP AT HEALTHCARE INSTITUTIONS IN THE WOS DATABASE**

Muhammet ÇANKAYA¹

¹ Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, Sağlık Kurumları Yönetimi Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt: 19 Agu 2024	ÖZET	ABSTRACT
Kabul tarihi/Date of acceptance: 04 Ara 2024	Bu araştırma, Web of Science veri tabanında yer alan “sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık” konulu araştırma makalelerini bibliyometrik yönden incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda hazırlanan çalışmada ilk olarak Web of Science veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanan çalışmalar "organizational citizenship" ve "health" anahtar kelimeleri, “tüm alanlar” seçilerek aranmış ve toplamda 604 çalışma bulunmuştur. Daha sonra yalnızca “araştırma makaleleri” seçilmiş, yayım dili “İngilizce” ve zaman dilimi olarak son yirmi yılı niteleyen “2005-2024 yılları” arasında yayımlanmış araştırma makaleleri taranmıştır. Belirtilen kısıtlar doğrultusunda 540 makaleye erişilmiş ve analizler bu sayı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki verilere 09 Temmuz 2024 tarihinde erişim sağlanmıştır. Sonuçlar, çalışmaların yarısından fazlasının son beş yılda yapıldığını ve son yıllarda sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konusunun daha sık araştırıldığını göstermektedir. Bu çalışmada tespit edilen anahtar kelimeler ve çalışma alanları, yeni araştırmalar için yol gösterici bir kaynak olabilir.	This study was conducted to examine bibliometrically the research articles on “organizational citizenship in health institutions” in the Web of Science database. In this context, studies published in journals indexed in the Web of Science database were initially searched using the keywords "organizational citizenship" and "health" under the "all fields" option, yielding a total of 604 studies. Subsequently, only "research articles" were selected, limited to the English language, and filtered for the time period of the last 20 years (2005-2024). Based on these restrictions, 540 articles were accessed, and analyses were conducted on this dataset. The data for this research was accessed on July 9, 2024. The results indicate that more than half of the studies were conducted in the last five years, demonstrating an increased focus on organizational citizenship in healthcare institutions in recent years. The keywords and study areas identified in this study can be a guiding source for new research.
Anahtar kelimeler: Bibliyometrik analiz, Örgütsel vatandaşlık, Sağlık kurumları		
Keywords: Bibliometric analysis, Organizational citizenship, Healthcare institutions		
Sorumlu yazar/Correspon ding author: muhammetcankay a@gmail.com		

Atf için/To cite: Çankaya, M. (2025). Web of Science veri tabanında yer alan sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 9(1), 36-66.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Örgütsel vatandaşlık davranışı kavramı ilk kez 1930'larda Chester Barnard tarafından gündeme getirilmiş olup, “rol dışı davranışlar” olarak adlandırılan biçimsel rol tanımlamalarının dışındaki davranışları ifade etmektedir (Beşiktaş, 2009). Yönetim bilimi literatüründe bu kavramın ilk kullanımı ise 1983'te Dennis Organ tarafından gerçekleştirilmiştir. Örgütsel vatandaşlık davranışı, işin resmi ve biçimsel görev tanımlarının ötesine geçen bir anlam taşımakta ve çeşitli çalışmalarda rol fazlası davranışlar, sosyal örgüt davranışları, örgütsel spontanlık veya sivil örgütsel davranışlar gibi farklı isimlerle de anılmaktadır (Somech & Drach-Zahavy, 2004). Organ ve bazı araştırmacılar, örgütsel vatandaşlık davranışı kavramını “İyi Asker Sendromu” olarak da tanımlamışlardır. Bu sendroma göre, bir askeri örgütte iyi bir asker, birliğin iyiliği için görevlerini özveriyle yerine getirir ve birliğine bağlılık gösterir. Emir-komuta zincirine bağlı kalmak önemli olsa da askerin yaratıcılığı ve görev tanımlarının ötesinde davranış sergilemesi engellenmez (Şanal, 2013). Örgüt vatandaşı kavramı ise, resmi iş tanımlarının dışına çıkarak ek rol ve görevler üstlenen kişi olarak açıklanmaktadır. Bu birey, sergilediği ek çabalara rağmen ödüllendirilme beklentisi taşımamakta; işin örgüt için faydalı olduğunu düşünerek kurumun gelişmesi adına çaba göstermektedir (Ürek ve ark., 2015). Örgütsel vatandaşlık davranışı olarak nitelendirilen bir davranış, örgütün resmi ödül sistemi tarafından doğrudan ödüllendirilmeyen veya cezalandırılmayan bir davranış olmalıdır (Karaman & Aylan, 2012).

Örgütsel vatandaşlık davranışı, bireylerin gönüllü olarak sergilediği yardımsever, saygılı, erdemli ve olumlu davranışların bir bütünüdür. Bu tür davranışlar karşılığında bireylerin herhangi bir maddi karşılık ya da ödül beklentisi bulunmamaktadır. Örgütsel vatandaşlık davranışları, çalışanların resmi görevlerinin dışında kalan ancak örgütün verimli bir şekilde işlemesine katkıda bulunan içten çabaları tanımlamaktadır. Beş boyuttan oluşan bu davranışlar; özgecilik, vicdanlılık, nezaket, sivil erdem ve centilmenlik olarak belirlenmiştir (Organ, 1997).

Özgecilik, çalışanların öngörülemeyen ve iş tanımları dışında kalan durumlarda bile fedakârlık yaparak sorumluluk üstlenmesini ifade etmektedir. Örneğin, yeni işe başlayan bir çalışana adaptasyon sürecinde yardımcı olmak özgecilik olarak değerlendirilir (Beşiktaş, 2009). Vicdanlılık ise çalışanın işine olan bağlılığı ve fazladan sorumluluk alma eğilimini yansıtmaktadır. Bir çalışanın mesai saatleri dışında işini tamamlamak için ofiste kalması veya hastalığına rağmen işine gereken özeni göstermesi vicdanlılık boyutu için bir örnektir (Dede, 2019). Özgecilik, iş arkadaşları için yapılan fedakarlıkları içerirken, vicdanlılık ise bu fedakarlıkları örgüt için yapmayı kapsamaktadır. Nezaket boyutu, işyerinde oluşabilecek olumsuzlukları önlemek adına çalışanların birbirlerini alınan kararlar ve gelişmeler konusunda bilgilendirmesi anlamına gelmektedir. Özellikle üretim süreçlerinde yaşanabilecek hataların ve maliyet artışlarının önlenmesi açısından nezaket önemli bir rol oynamaktadır (Sezgin, 2005). Sivil erdem, çalışanın örgütteki olayları ve değişiklikleri takip etmesi ve bu süreçlere katılım sağlaması olarak tanımlanmaktadır (Tokel, 2017). Örneğin, bir çalışanın örgütün politika ve karar alma süreçlerinde aktif olarak yer alması sivil erdemdir. Centilmenlik ise çalışanın işyerinde yapıcı bir tutum sergileyerek mevcut sorunları büyütmekten kaçınması ve çözüm yolları bulmaya çalışmasını ifade etmektedir (Sezgin, 2005). Mesai bitiminden sonra çalışmaya devam etmek, tatil dönemlerinde gönüllü olarak iş yerinde kalmak, olumsuz durumlarla karşılaştığında hoşgörü göstermek, iş arkadaşlarına yardım etmek ve örgüte olan bağlılık gibi davranışlar, örgütsel vatandaşlık davranışları kapsamında değerlendirilmektedir (Bolino ve ark., 2004).

Örgütsel vatandaşlık davranışı, iş yerindeki verimliliği artırmada ve çalışan üretkenliğini iyileştirmede önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Chhabra & Mohanty, 2016; Mohanty & Das, 2022). Örgütsel vatandaşlık davranışı, çalışanların gönüllü katılımına dayanan ve beklenenin ötesinde davranış sergilemesidir. Son dönemlerde literatürde örgütsel vatandaşlık davranışının iki ana bölüme ayrıldığı görülmektedir. İlk bölüm, çalışanların örgüte aktif

katılımını ve katkısını içerirken, ikinci bölüm ise örgüte zarar verebilecek davranışlardan kaçınmayı içermektedir. Bu iki bölüm arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Aktif katılımın olduğu örgütsel vatandaşlık davranışında çalışanlar, örgüte tam olarak dahil olur, üretken ve çalışkandır. Öte yandan, zararlı davranışlardan kaçınma davranışında asıl amaç örgüte katkı sağlamak değil, örgüte zarar vermemektir (Özdevecioğlu, 2003).

Sağlık kurumları, karmaşık yapıları ve toplum sağlığı üzerindeki kritik rolleri önemli bir yere sahiptir. Sağlık sektöründe çalışmak, çeşitli zorluklar ve karmaşık durumlar nedeniyle zorlayıcı olabilmektedir (Barsbay, 2019). Bu bağlamda örgütsel vatandaşlık davranışı, sağlık çalışanlarının performansını ve dolayısıyla sağlık hizmetlerinin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışında yetersizlik göstermesi, bireysel ve toplam performansların düşmesine ve sonuç olarak sağlık hizmetlerinin yetersiz sunumuna yol açabilmekte ve bu durum toplum sağlığını ciddi bir şekilde tehdit edebilmektedir. Hastane ortamında örgütsel davranışların etkin bir şekilde yönetilmesi örgütsel performansa katkı sağlamaktadır. Bu nedenle örgütsel vatandaşlık davranışını anlamak sağlık sektörü açısından büyük önem taşımaktadır (Envergil, 2018).

Sağlık hizmeti, ekipler aracılığıyla üretilmektedir. Daha etkin bir sağlık hizmeti sunumu gerçekleştirebilmek için iş birliği, katılım, örgütte bütüncül düşünme ve uygulama zorunlu hale gelmiştir (Kaymakçı, 2013). Bu nedenle ekipteki her çalışanın örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemesi önemlidir. Ekip içerisindeki bir çalışanın dahi bu davranışı sergilememesi, ekip uyumunu ve üretkenliğini olumsuz etkileyebilir ve hizmetin bütünlüğü ile kalitesini tehlikeye atabilir. Öztürk ve Özata (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, hemşirelerin örgütsel vatandaşlık davranışında artış yaşandığında, tıbbi hatalarda azalma sağlandığı görülmüştür. Bu nedenle sağlık hizmetleri içerisinde yer alan tıbbi bakım kalitesinin belirlenmesinde örgütsel vatandaşlık davranışının önemli unsurlardan biri olduğu ifade edilebilir.

Sağlık hizmet sunumu, yüksek derecede uzmanlaşmış becerilere sahip birçok kişinin eşgüdümlü çabalarını gerektirir ve karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle, örgütsel vatandaşlık davranışları, sağlık kurumlarının hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırarak performanslarını artırmaktadır. Ayrıca, bu davranışlar çalışanlar arasında pozitif ilişkiler geliştirilmesini ve örgüte bağlılığın artmasını teşvik ederek, örgütsel etkinliğin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır (Ürek ve ark., 2015).

Podsakoff ve arkadaşları (2000), örgütsel vatandaşlık davranışları ile örgütlerde bazı olumlu gelişmelerin yaşanacağından söz etmişlerdir. Örgütsel vatandaşlık davranışlarının yoğun olarak görüldüğü örgütlerde; çalışan dayanışması ve yönetimin verimliliğinin artabileceğini, kaynakların daha verimli amaçlar için kullanılabileceğini, ekipler arasındaki etkinliklerin daha etkili koordine edilebileceğini ve böylelikle örgütü daha çekici hale getirerek işinde iyi olan çalışanların örgüte çekilebileceğini, halihazırda iyi performans gösteren çalışanların ise örgütte kalmalarının sağlanabileceğini ve tüm bunlarla birlikte örgüt-çevre uyumunu kolaylaştırarak örgütsel performansın daha istikrarlı bir şekilde artmasının sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Emül ve Karaca (2023), örgütsel vatandaşlık davranışlarının yöneticilerin çalışanlarda görmek istedikleri bir davranış biçimi olduğunu belirtmiş ve çalışanların iş tatmininin artırılmasında örgütsel vatandaşlık davranışlarının önemli bir yere sahip olduğunu bildirmişlerdir.

Alanyazın taraması sonucunda sağlık sektörüne özgü örgütsel vatandaşlık konusunu bibliyometrik analiz yöntemi ile inceleyen ulusal veya uluslararası ölçütte herhangi bir bilimsel çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak, örgütsel vatandaşlık konusunu sektör ayırt etmeden inceleyen sistematik derleme (Yaylacı, 2016; Worku & Debela, 2024) ve bibliyometrik analiz (Ağca, 2022; Gan & Yusof, 2020; Guiling ve ark., 2022; Mohanty & Das, 2022; Sya'bania & Churiyah, 2022) yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalar mevcuttur. Ayrıca bu çalışmada sağlık sektöründe örgütsel vatandaşlık konulu makaleler sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda da bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Sürdürülebilir kalkınma, “bugünün

ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınmada temel amaç, ülkelerin yalnızca bir veya iki boyutta ilerleme sağlaması değil, bütünsel olarak tüm boyutlarda gelişme göstermeleridir. Sürdürülebilir kalkınma kapsamında, Birleşmiş Milletler-BM (United Nations-UN) tarafından başlatılan ve 2000-2015 dönemini kapsayan “Binyıl Kalkınma Hedefleri (Millenium Development Goals)” programının devamı niteliğinde olan “Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA–Sustainable Development Goals-SDGs)” çerçevesinde 17 amaç belirlenmiştir (Tezcan, 2020). Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde belirlenen 17 sürdürülebilir kalkınma amaçları altında 169 alt hedef bulunmaktadır. 2030 yılına kadar ulaşılması beklenen sürdürülebilir kalkınma amaçları, dünyada birçok ülke tarafından benimsenmiştir (Haberal & Işık, 2024).

Sağlık hizmetleri, çok çeşitli uzmanlık becerisine sahip sağlık çalışanlarının ekipler aracılığıyla gösterdikleri çabalar sonucunda üretilmektedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinin etkin bir biçimde sunulabilmesi için ekip üyelerinin uyumlu çalışması önemli bir konudur. Örgütsel vatandaşlık davranışlarının, sağlık kurumlarında gerek ekip içindeki gerekse ekiplerin birbirleriyle arasındaki uyumun sağlanmasında önemli bir role sahip olduğu düşüncesiyle bu konuda yayımlanmış araştırma makalelerinin akademik yazında ele alınış biçiminin farklı yönlerden ve geniş perspektiften incelenmesinin yararlı olacağına karar verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, sağlık alanında örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik açıdan incelenmesidir.

Araştırmanın Soruları

1. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin yayın sayılarına göre yıllık dağılımı nasıldır?

2. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda dağılımı nasıldır?
3. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin yazar, ülke, kurum, yayınevi ve konu alanlarına göre dağılımı nasıldır?
4. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin ortak yazarlık ağ analizi nasıldır?
5. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık araştırma makalelerinin ortak yazar bağlantılı üniversite/kurum analizi ve ortak yazar bağlantılı ülkelerin yoğunluk haritası dağılımları nasıldır?
6. 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin anahtar kelime yoğunluk analizi nasıldır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bibliyometri kavramı ilk kez 1969 yılında Alan Pritchard tarafından ortaya atılmıştır. Pritchard, bibliyometriyi yazılı iletişimi analiz ederek, bu iletişimin süreçleri ve bir bilim dalının gelişimi hakkında rehberlik sağlamak amacıyla matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kullanılması olarak tanımlamaktadır (Zeren & Kaya, 2020). Bibliyometrik analiz, bir disipline ait akademik çalışmaların yazarları, anahtar kelimeleri, üretildikleri ülkeler, yazarların bağlı olduğu kurumlar, atıflar, yayın yılları ve kaynakları gibi verileri kullanarak matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle incelenmesini ifade eder. Bu analizler mikro düzeyde bilimsel yayınların genel yapısını tanımlarken, makro düzeyde ise bu yayınların performansını değerlendirir. Bu sayede akademik yayınların gelişim trendleri izlenir, ülkeler arası

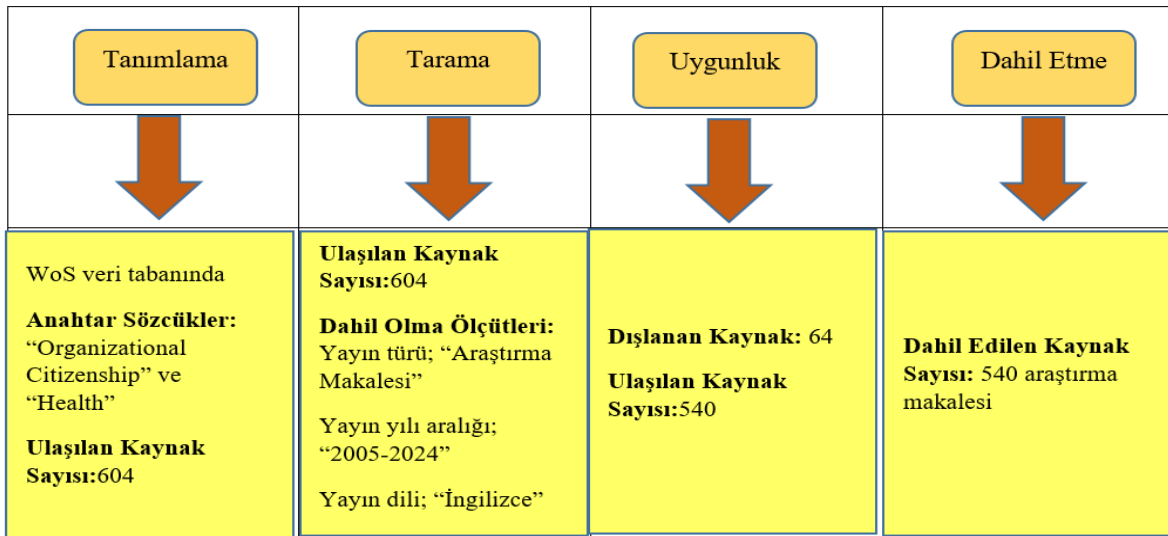
karşılaştırmalar yapılır ve dergilerin zaman içindeki değerlendirmesi sağlanır (Depren ve ark., 2018). Belirli bir araştırma alanındaki genel durumun ortaya çıkarılmasında sağladığı kanıta dayalı bilgi kapasitesi nedeniyle bibliyometrik çalışmalar önemli bulunmaktadır (Bonilla ve ark., 2015; Romeo ve ark., 2017).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmadaki veriler, Web of Science veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanan ve son yirmi yıla ait sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerden elde edilmiştir. Araştırmada, ilk aşamada Web of Science veri tabanında "organizational citizenship" ve "health" anahtar kelimeleri kullanılarak, tüm alanlar seçeneğiyle yapılan bir arama yapılmıştır. Arama sonucunda toplamda 604 çalışma tespit edilmiştir. Ardından, yalnızca "araştırma makaleleri" seçilmiş, zaman aralığı "2005-2024" olarak sınırlandırılmış ve bu süreçte 552 araştırma makalesine ulaşılmıştır. Yayının dil seçeneği "İngilizce" olarak işaretlenmiş ve 540 makaleye erişilmiştir. Araştırmanın verilerine 09 Temmuz 2024 tarihinde ulaşılmıştır. PRISMA yöntemi kullanılarak oluşturulan araştırma süreçleri Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1

PRISMA Yöntemi ile Oluşturulan Araştırma Süreci

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada incelenen makalelere erişmek için Web of Science veri tabanı kullanılmıştır. Web of Science veri tabanı, Clarivate Analytics tarafından yönetilen ve akademik alanda gerek yayın sayısı ve kalitesi gerekse atıf durumuyla prestijli bir konuma sahip olan bir veri tabanıdır. Web of Science veri tabanında yalnızca makaleler değil, kitaplar, tezler, bildiriler ve raporlar gibi dokümanların da bibliyometrik analizine olanak tanımaktadır (Öntürk Akyüz & Dikmen Kalı, 2023). Web of Science veri tabanı üzerinden inceleme yapılmasının nedenleri arasında, bu veri tabanının akademik dünyada saygın atıf dizinleri olarak kabul edilen Science Citation Index (SCI), Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI) ve Arts & Humanities Citation Index (AHCI) gibi dizinleri içermesi ve geniş bir literatür alanı sunması bulunmaktadır (Şeref & Karagöz, 2019). Ayrıca araştırmada, 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanında taranan dergilerde yayımlanmış sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makaleleri, yıllık dağılım, sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda dağılım, yazar, ülke, kurum, yayınevi ve konu alanlarına göre dağılım gibi ölçütlere göre tablolandırılmıştır. Buna ilaveten ilgili araştırma makalelerinin, ortak yazarlık ağ analizi, ortak yazar bağlantılı üniversite/kurum analizi, ortak yazar bağlantılı ülkelerin yoğunluk haritası ve anahtar kelime yoğunluk analizleri de gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulguların haritalandırılması için VOSviewer kullanılmıştır. VOSviewer kelime anlamı olarak “Visualization of Similarities (benzerliklerin görselleştirilmesi)” teknolojisini ifade etmektedir ve sıklıkla kullanılan bu analiz yöntemi 2010 yılında geliştirilmiştir (Akpınar, 2023). VOSviewer, bilimsel yayınlar, dergiler, araştırmacılar, araştırma kurumları, ülkeler ve anahtar kelimeler gibi unsurlardan oluşan ağlar yardımıyla ortak yazarlık, birlikte oluşma, atıf, bibliyografik eşleşme ve ortak atıf gibi ilişkileri analiz edebilmektedir. Program, bu ağları ağ yapısı, katmanlar ve yoğunluk olarak üç farklı görsel

biçimde sunabilmektedir (Arslan, 2022). Bu çalışmada tablolar halinde gösterilen veriler, Web of Science veri tabanından elde edilirken ilgili araştırma makalelerin ağ analizi, yoğunluk analizi ve yoğunluk haritası işlemleri ise VOSviewer (sürüm 1.6.19) programı ile yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmaya dahil edilen araştırma makalelerine ulaşmak için sadece Web of Science veri tabanında taranmış olması araştırmanın sınırlılığdır.

Araştırmanın Etik Yönü

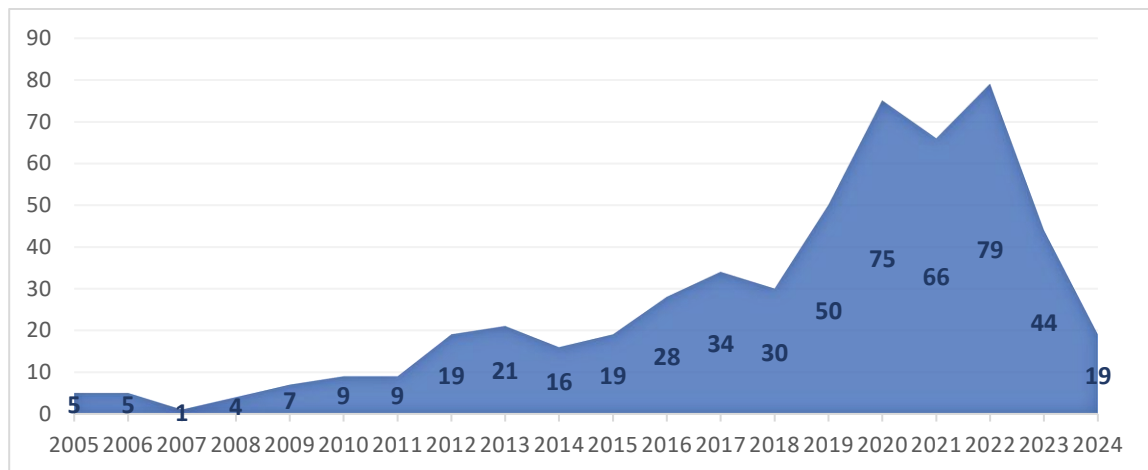
Araştırmada elde edilen veriler, hâlihazırda çevrim içi erişime açık bir veri tabanında yer alan bilimsel çalışmaların program aracılığı ile incelenmesi sonucunda ortaya çıktığından, bu çalışma için Etik kurul iznine gerek yoktur.

BULGULAR

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı ile ilgili makalelerin yıllara göre dağılımına bakıldığında; 2012 yılına kadar çok az sayıda yayın yapıldığı görülmektedir. 2012 yılında başlayan artış 2022 yılında yıllık 79 yayın sayısı ile zirvesine ulaşmıştır (Şekil 2).

Şekil 2

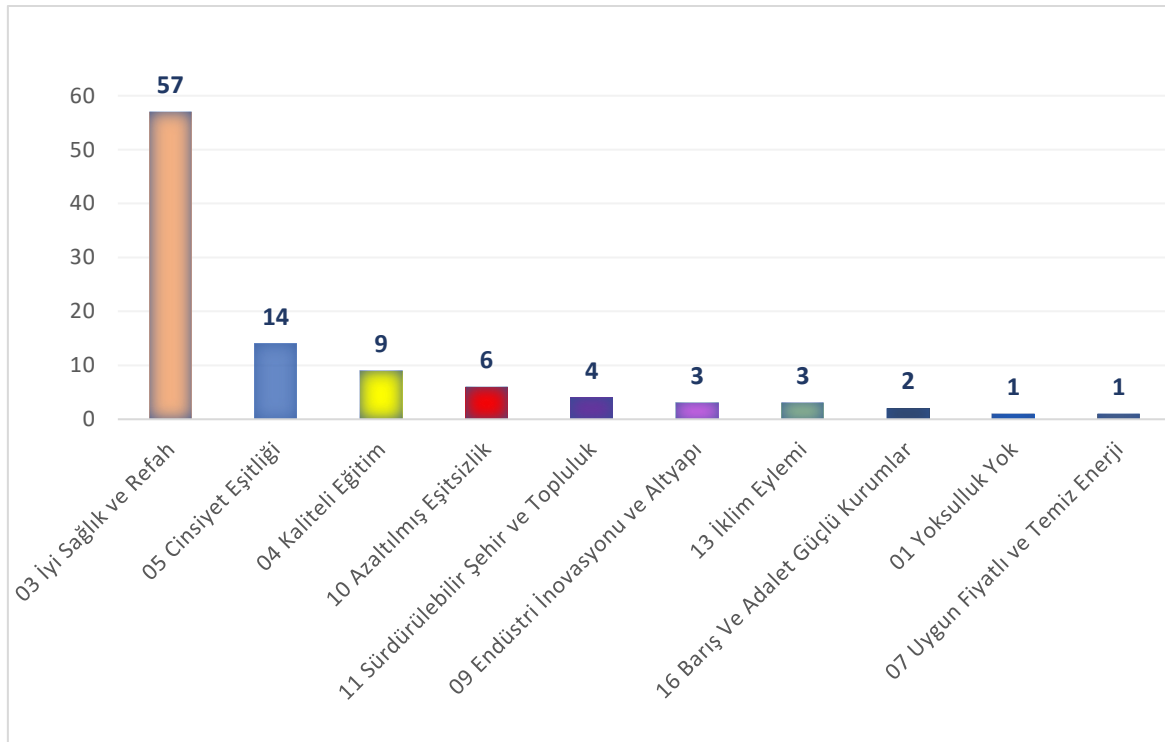
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık Kavramı ile İlgili Yıllara Göre Makale Sayısı

Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı ile ilgili yayımlanmış makaleler incelendiğinde yayımlanmış makalelerin en çok “iyi sağlık ve refah” (57 adet) sürdürülebilir kalkınma amacı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bunu “cinsiyet eşitliği” (14 adet) ve “kaliteli eğitim” (9 adet) sürdürülebilir kalkınma amaçları takip etmektedir (Şekil 3).

Şekil 3

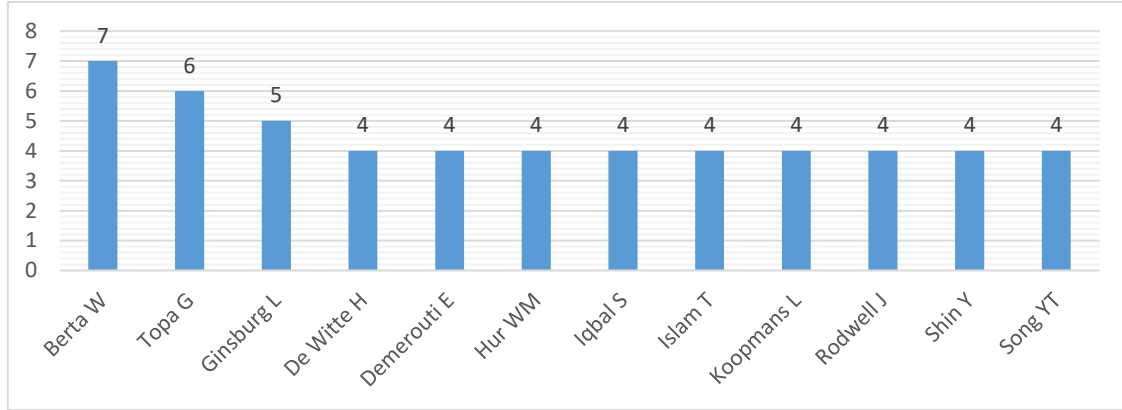
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Doğrultusunda Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık Kavramı ile İlgili Yayımlanmış Makale Sayısı

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en fazla makale yazan yazarlar ve makale sayılarına bakıldığında en fazla yayın yapan yazarın Kanada’daki Toronto Üniversitesinde görev yapan “Whitney Berta” (7 adet) olduğu tespit edilmiştir. Onu sırasıyla İspanya’daki Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)’de görev yapan “Gabriela Topa” (6 adet) ve Kanada’daki York Üniversitesinde görev yapan “Liane Ginsburg” (5 adet) izlemektedir (Şekil 4).

Şekil 4

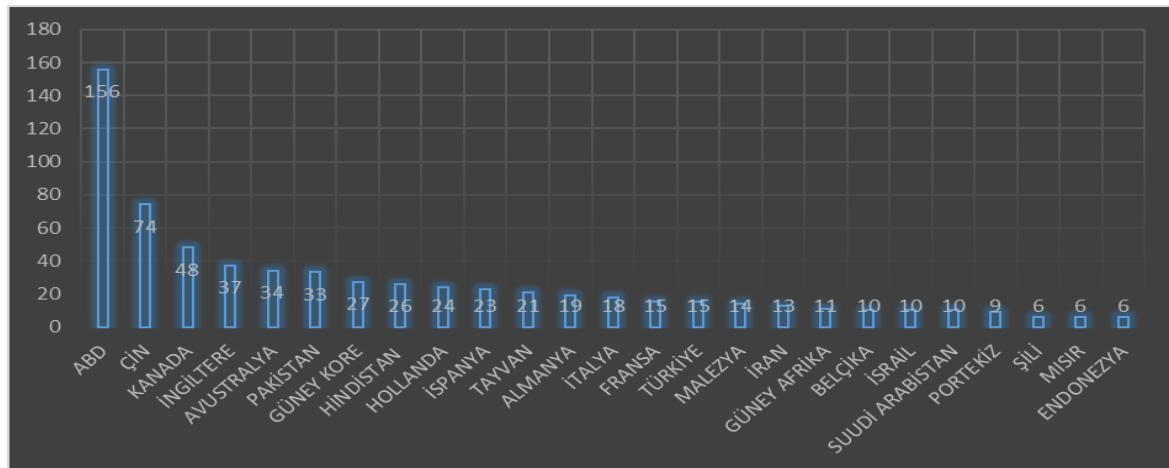
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili En Fazla Makale Yazan Yazarlar ve Makale Sayıları

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en fazla makale yapan ülkeler ve makale sayıları incelendiğinde konuyla ilgili en fazla makale yayımlayan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (156 adet) olduğu, onu sırasıyla Çin (74 adet) ve Kanada'nın (48 adet) takip ettiği tespit edilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5

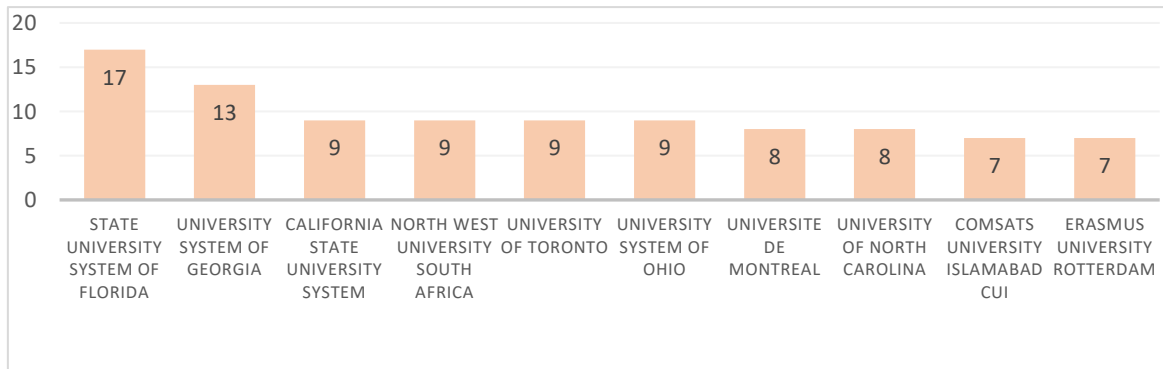
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili En Fazla Makale Yapan Ülkeler ve Makale Sayıları

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en fazla makale yayımlayan kurumlar ve makale sayılarına bakıldığında “State University System of Florida”dır (17 adet). Bu kurumu “University System of Georgia” (13 adet) izlemektedir (Şekil 6).

Şekil 6

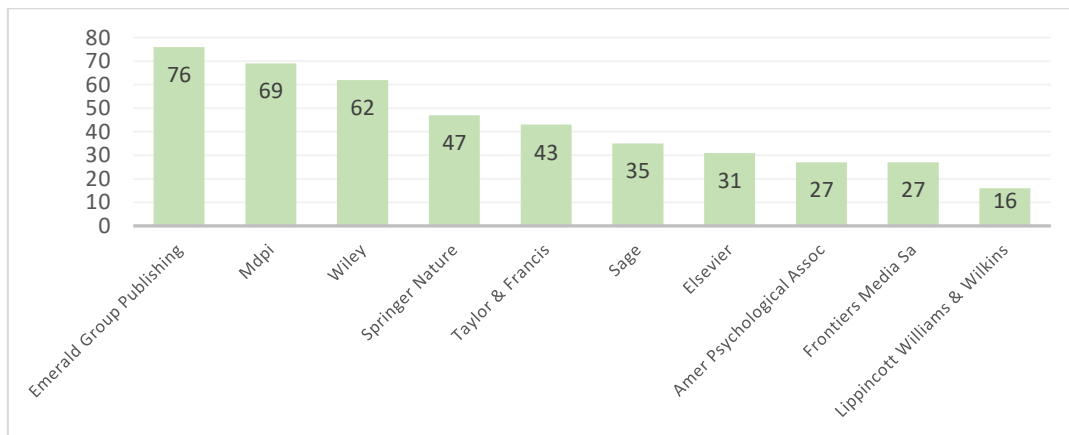
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili En Fazla Makale Yayımlayan Kurumlar ve Makale Sayıları

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en fazla makale yayımlayan yayınevleri ve makale sayıları incelendiğinde en çok yayım yapan yayınevinin “Emerald Group Publishing” (76 adet) olduğu ve onu “Multidisciplinary Digital Publishing Institute (MPDI)” (69 adet) ile “Wiley” (62 adet) yayım kuruluşlarının izlediği görülmektedir (Şekil 7).

Şekil 7

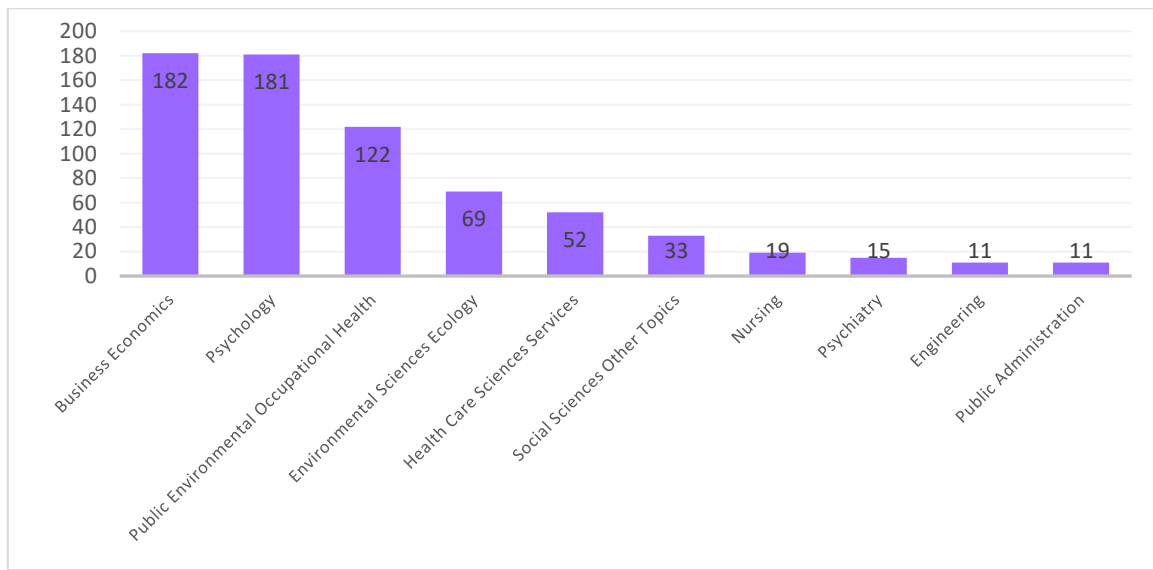
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili En Fazla Makale Yayımlayan Yayınevleri ve Makale Sayıları

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en fazla makale yayımlanan alanlar ve makale sayılarına bakıldığında en fazla makale yayımlanan alanın “Business Economics” (182 adet) olduğu ve onu hemen ardından “Psychology” (181 adet) alanının takip ettiği görülmektedir (Şekil 8).

Şekil 8

Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili En Fazla Makale Yayımlanan Alanlar ve Makale Sayıları

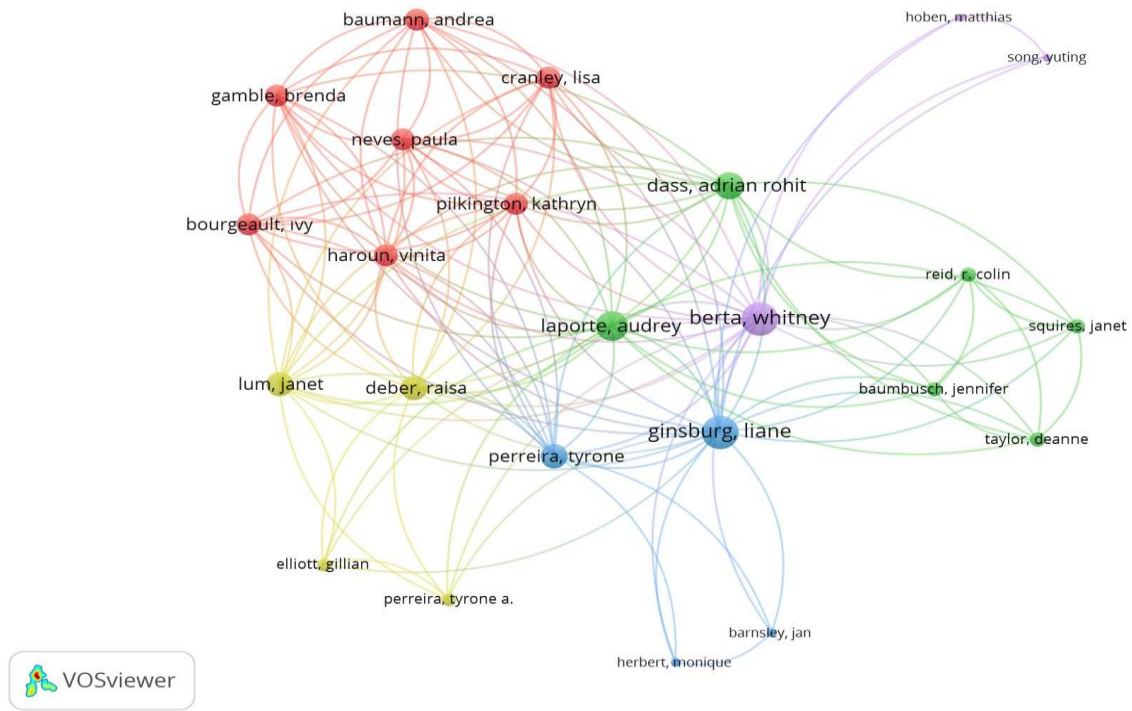

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı ile ilgili makalelerin ortak yazar ağ analizi Şekil 9’da gösterilmektedir. Ortak yazar ağ analizi için bir kurumun en az yayın sayısı; 1, en az atıf sayısı; 10 olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda tek bir kümede birleşen 17 yazar arasında toplam 325 bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte en çok atıf alan yazarların (Nathan A. Bowling ve Kevin J. Eschleman, her biri 641 atıf) en bağlantılı yazarlar arasında yer almadığı görülmektedir. Ayrıca, en fazla eser üreten yazarların da en çok bağlantıya sahip yazarlar arasında bulunmadığı dikkati çekmektedir. Örneğin, Gabriela Topa, 6 eseri olmasına rağmen yalnızca 7 bağlantı gücüne sahiptir. Toplam bağlantı gücü açısından

en yüksek değere sahip yazar Whitney Berta'dır (36 bağlantı gücü). Onu Liane Ginsburg (33 bağlantı gücü) ve Audrey Laporte (26 bağlantı gücü) takip etmektedir (Şekil 9).

Şekil 9

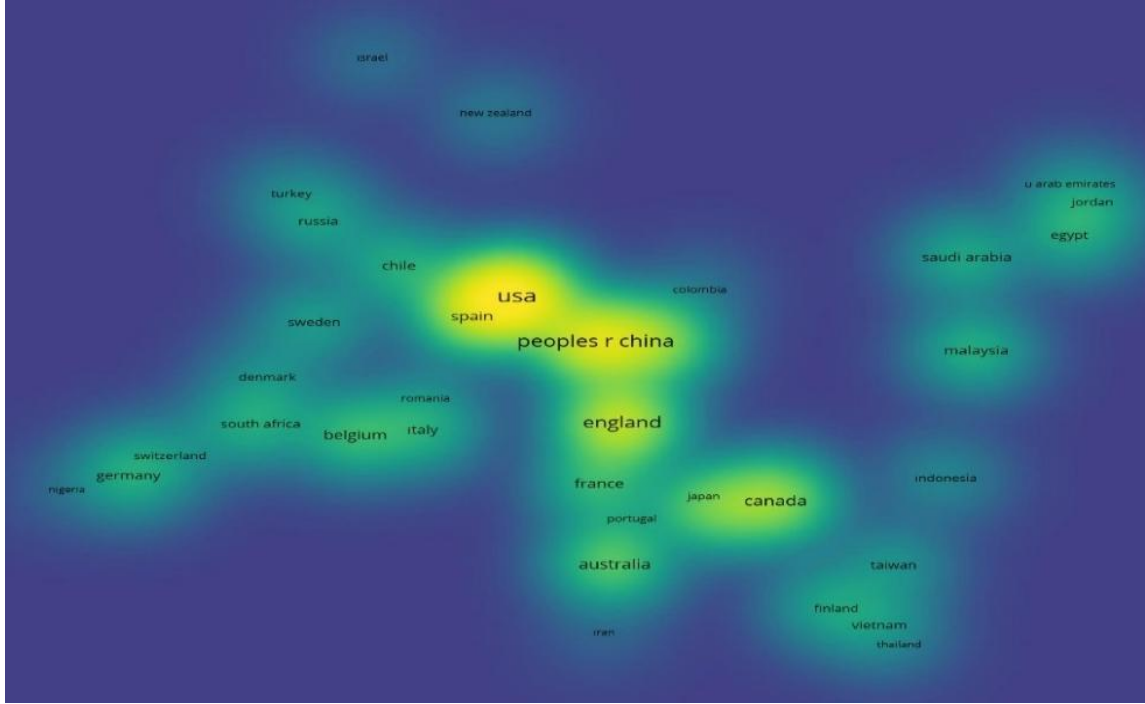
Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili Makalelerin Ortak Yazar Ağ Analizi

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı ile ilgili makalelerin ortak yazar bağlantılı üniversite/kurum analizi Şekil 10'da gösterilmektedir. Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili makalelerin ortak yazar bağlantılı üniversite/kurum analizi için bir kurumun en az yayın sayısı; 2, en az atıf sayısı; 20 olarak belirlenmiştir. Analize bakıldığında ortak yazar bağlantılarının Toronto Üniversitesi (toplam 14 bağlantı gücü), York Üniversitesi (toplam 13 bağlantı gücü) ve Sejong Üniversitesi'nde (toplam 11 bağlantı gücü) yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu üniversiteler, sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı etrafında büyük kümelenmelerin ve güçlü ağ bağlantılarının olduğu merkezler olarak öne çıkmaktadır (Şekil 10).

Şekil 11

Sağlık Kurumlarında Örgütsel Vatandaşlık ile İlgili Makalelerin Ortak Yazar Bağlantılı Ülkelerin Yoğunluk Analizi

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık kavramı ile ilgili makalelerin anahtar kelime yoğunluk analizi Şekil 12’de gösterilmektedir. Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili makalelerin anahtar kelime yoğunluk analizine bakıldığında toplamda 292 farklı anahtar kelime kullanılmakla birlikte en çok kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla; “Örgütsel Vatandaşlık Davranışı” (Organizational Citizenship Behavior) (110 kez), “İş Tatmini” (Job Satisfaction) (45 kez) ve “İş Performansı” (Job Performance) (37 kez) olduğu tespit edilmiştir (Şekil 12).

mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Konuyla ilgili daha önce yapılmış sistematik derleme ve bibliyometrik analiz yapan çalışma bulguları bazı alt başlıklara göre değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanındaki sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makaleleri bibliyometrik analiz yapılarak incelenmiştir. İncelenen makalelerin yıllık dağılımına bakıldığında; 2012 yılına kadar çok az sayıda yayın yapıldığı ve 2012 yılından itibaren başlayan yayın sayısındaki artışın 2022 yılında zirveye ulaştığı görülmüştür. Alanyazındaki diğer bir çalışmada Gan & Yusof (2020), 1988-2019 yılları arasında Scopus veri tabanındaki örgütsel vatandaşlık üzerine yapılan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi incelemiştir. Çalışma bulgularına göre, örgütsel vatandaşlık konusundaki yayın sayısı 2002 yılından itibaren istikrarlı bir artış göstermiştir. Başka bir çalışmada ise Yaylacı (2016), 2000-2015 yılları arasında Türkiye'de örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan çalışmaları Google Akademik, Türkiye Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), Web of Science All Veritabanı, EBSCOhost veritabanı ve Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi'nden elde edilen verilerle incelemiştir. Çalışma sonucunda Türkiye'de örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan makale sayılarında 2010 yılında azalma olduğu, 2011 yılından itibaren tekrar artış olduğu görülmüştür. Benzer şekilde yüksek lisans tez sayıları 2012 yılında azalırken, 2013 yılında tekrar artış göstermiştir. Türkiye'de örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan toplam çalışma sayısının 2014 yılından itibaren tekrar artış gösterdiği tespit edilmiştir. Alanyazın bulguları ve bu çalışma bulgularından elde edilen veriler neticesinde örgütsel vatandaşlık konusundaki akademik ilgi ve araştırma faaliyetlerinin giderek arttığı söylenebilir.

Uluslararası alanda örgütsel vatandaşlık konusuyla ilgili Worku & Debela (2024) tarafından yapılan sistematik derleme çalışmasında belirlenen ölçütlere uygun olan toplamda 53 çalışma incelenmiştir. Ele alınan çalışmaların %70'i nicel araştırma özelliğindedir. Örgütsel vatandaşlık

ile ilgili yapılan çalışmaların %52.8'i hizmet sektöründeki kurumlarda, %26.4'ü hem hizmet hem üretim yapan kurumlarda, %11.4'ü diğer ve %9.4'ü üretim/imalat sektöründeki kurumlarda yapılmıştır. Hizmet sektöründeki çalışmalar incelendiğinde otelcilik, güvenlik, bankacılık, sigortacılık, ulaştırma, sağlık ve finans gibi alt sektörlerdeki çalışanlarla anket çalışmalarının yapıldığı görülmüştür. İncelenen çalışmaların çoğunlukla özel sektörde uygulandığı tespit edilmiştir. Mohanty & Das (2022) çalışmaların çoğunun eğitim sektörü özelinde yapıldığı tespit edilmiştir. Yaylacı (2016) çalışmasında. Türkiye'de örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan makaleler en çok eğitim sektörüne (78) yönelik olarak yapılmıştır. Bu alanı işletme (70) ve turizm (21) alanları takip etmiştir. Türkiye'de örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan makalelerin %94.4'ü nicel araştırmalardan, %4.7'si teorik araştırmalardan ve %0.5'i nitel araştırmalardan oluşmuştur. Bu çalışmada ise 2005-2024 döneminde Web of Science veri tabanındaki sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu 540 araştırma makalesi incelenmiştir. Makalelerin %100'ü nicel araştırmadır.

Bu çalışmada yayımlanmış araştırma makalelerinin yazarlara göre dağılımlarına bakıldığında “Whitney Berta”nın ilk sırada olduğu ve onu sırasıyla “Gabriela Topa” ile “Liane Ginsburg”un izlediği belirlenmiştir. Gan & Yusof'un (2020) çalışma bulgularında, önde gelen yazarlar arasında Daniel G. Bachrach, Mark C. Bolino ve Dan S. Chiaburu yer almaktadır. Guiling ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada ise konuyla ilgili en üretken araştırmacılarda ilk üç sırayı ABD'li yazarların aldığı görülmüştür. İlk sırada Russell E. Johnson, ikinci sırada Dan S. Chiaburu ve üçüncü sırada Mark C. Bolino yer almıştır. Bu çalışma ve alanyazındaki diğer çalışma bulguları karşılaştırıldığında konu ile ilgili en etkili yazarlar açısından farklılık olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sağlık sektörü özelinde örgütsel vatandaşlık konusunu ele alması en etkili yazarlarda farklılaşmanın oluşmasına yol açmış olabilir.

Bu çalışmada konu ile ilgili en fazla araştırma makalesi üreten ülkenin ABD olduğu, onu sırasıyla Çin ve Kanada'nın takip ettiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Gan & Yusof (2020) ile Worku & Debela (2024) tarafından yapılan çalışmalarda da örgütsel vatandaşlık konulu yayınların ABD ve Çin öncülüğünde yapıldığı görülmüştür. Yine bir diğer çalışma olan Guiling ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada 2000-2019 yılları arasında Scopus veri tabanında örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine yapılan çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemiş ve incelemeler sonucunda en üretken ülkelerde ilk sıra ABD'nin olurken ikinci sırada Çin ve üçüncü sırada Birleşik Krallık yer almaktaydı. Başka bir çalışmada Mohanty & Das (2022), 1991-2020 yılları arasında Scopus, Google Scholar ve Mendeley veri tabanlarında örgütsel vatandaşlık üzerine yapılan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi incelemişlerdir. Analiz sonucunda öncü ülkelerin ABD, Çin ve İran olduğu görülmüştür. Bir diğer çalışma olan Sya'bania & Churiyah (2022), 2018-2021 yılları arasında örgütsel vatandaşlık üzerine yapılan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi incelemişlerdir. Hariç tutma ölçütleri doğrultusunda incelenen çalışmalara bakıldığında en çok yayının Asya kıtasında Malezya ve Endonezya'da, Amerika kıtasında özellikle ABD'de, Avrupa kıtasında Hollanda ve İngiltere'de, Afrika kıtasında ise Nijerya'da yapıldığı görülmüştür. Bu çalışma ile alanyazındaki diğer çalışma bulgularına bakıldığında her ne kadar farklı yıllara ait yayınlar incelense de konu ile ilgili en fazla araştırma makalesi üreten ülkenin ABD olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada incelenen araştırma makalelerinin kurumlara göre dağılımına bakıldığında ilk sırada "State University System of Florida" olduğu ve bu kurumu "University System of Georgia" kurumunun izlediği görülmüştür. Guiling ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada ise en üretken kurumlarda ilk sırayı "Michigan State University", ikinci sırayı "Hong Kong Polytechnic University" ve üçüncü sırayı "University of Haifa" almıştır. Bir diğer çalışmada Gan & Yusof (2020), "Michigan State University, University of Haifa" ve "Indiana University" kurumlarını en üretken kurumlar olarak bulmuştur. Yaylacı (2016) ise çalışmasında

örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda en fazla tezin, toplam 30 tezin sunulduğu Marmara Üniversitesi'nde olduğunu, bu kurumu 17 yüksek lisans teziyle Afyon Kocatepe Üniversitesi ve 15 teze Gazi Üniversitesi'nin takip ettiğini tespit etmiştir. İncelenen yıl aralıklarının farklı olması ve bu çalışmanın sağlık sektörü özelinde gerçekleştirilmiş olması en üretken kurumların farklı olmasına yol açmış olabilir.

Bu çalışmada konu ile ilgili en fazla makalenin yayımlandığı alanın “İşletme Ekonomisi” olduğu ve onu hemen ardından “Psikoloji” alanının takip ettiği görülmüştür. Gan & Yusof'un (2020) çalışma bulgularında, örgütsel vatandaşlık konulu araştırmaların en çok “İşletme, Yönetim ve Muhasebe”, onu takiben “Sosyal Bilimler” ve Psikoloji alanlarında yoğunlaştığı belirtilmektedir. Bu durum, örgütsel vatandaşlık davranışlarının genellikle iş dünyasında ve yönetim pratiğinde ele alındığını göstermektedir. Çalışma alanları açısından her iki çalışma bulgularının benzer olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada incelenen araştırma makalelerinde; birlikte en çok kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla “örgütsel vatandaşlık davranışı,” “iş tatmini” ve “iş performansı” olduğu bulunmuştur. Gan & Yusof'un (2020) çalışma bulgularında, “vatandaşlık”, “ekstra rol davranışı” ve “vicdanlılık” en çok kullanılan anahtar kelimeler arasında yer almaktadır. Guiling ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada ise birlikte en çok kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla; “vatandaşlık”, “ekstra rol davranışı” ve “vicdanlılık” olmuştur. En çok kullanılan anahtar kelimeler açısından bu çalışma bulgusu ile diğer iki çalışma bulgusunun farklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmanın sağlık sektörü özelinde ele alınmış olması farklılaşmaya yol açmış olabilir.

Bu çalışmadaki ortak yazar bağlantılı ülke yoğunluk analizi sonucunda ABD, Çin, İngiltere ve Kanada'nın ortak yazar bağlantısının yoğun olduğu ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Worku & Debela (2024) tarafından yapılan çalışmada da ABD, Çin ve İngiltere'nin ortak yazar bağlantıları açısından en güçlü ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Guiling ve arkadaşları (2022)

ortak yazar bağlantılı ülkelerin yoğunluk analizine bakıldığında ise ABD, Birleşik Krallık ve Çin ortak yazar bağlantıları en yoğun olduğu ülkeler arasında yer almıştır. Bu çalışma ile alanyazındaki diğer çalışma bulgularının benzer olduğu ve ortak yazar bağlantılı ülke yoğunluk analizi sonucunda ABD, Çin ve İngiltere'nin en yoğun bağlantıya sahip olan ülkeler olduğu görülmüştür.

Konuyla ilgili sistematik derleme ve bibliyometrik analiz çalışması yapan alan yazındaki araştırmalar incelendiğinde bu çalışmanın bulguları arasında yer alan ortak yazar bağlantıları en güçlü kurumlar, ortak yazar ağ analizi, en üretken yayınevleri ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına göre dağılımları gösteren bulguların diğer çalışmalarda yer almadığı da görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konusunda yapılan bibliyometrik analizler, alanda yeni çalışmalara başlamak isteyenler için değerli bir rehber özelliğindedir. Araştırma eğilimlerinin, literatürdeki boşlukların, en etkili yazarların, öncü ülke ve kurumlar ile anahtar kavramların belirlenmesi, araştırmacıların daha etkili çalışmalar yapmaları için oldukça önemlidir. Bu bilgiler, sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konusunda derinlemesine bir anlayış geliştirilmesine ve gelecekteki çalışmaların yönlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda 9 Temmuz 2024 tarihinde Web of Science veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanan çalışmalar “organizational citizenship” ve “health” anahtar kelimeleri, “tüm alanlar” ve “araştırma makaleleri” seçilerek aranmış ve toplamda 604 araştırma makalesi bulunmuştur. Daha sonra zaman dilimi olarak son 20 yılı niteleyen 2005-2024 yılları arasında yayımlanmış araştırma makaleleri taranmıştır. Son olarak yayının dil seçeneği “İngilizce” olarak işaretlenmiştir. Belirtilen kısıtlar doğrultusunda 540 makaleye erişilmiş ve analizler bu sayı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı dönemi kapsayan son 20 yıllık süreç içerisinde (2005-2024 yılları arasında) Web of Science veri tabanında taranan dergilerde yayımlanmış sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin yıllık yayın sayısı dağılımlarına bakıldığında; 2012 yılına kadar çok az sayıda yayın yapıldığı görülmektedir. 2012 yılında görülen yayın sayısındaki artış, 2022 yılında zirveye ulaşmıştır. İlgili yirmi yılı kapsayan dönemde Web of Science veri tabanındaki sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusundaki dağılımları incelendiğinde yayımlanmış makalelerin en çok “iyi sağlık ve refah” sürdürülebilir kalkınma amacı ile ilişkilendirildiği ve bunu “cinsiyet eşitliği” ile “kaliteli eğitim” sürdürülebilir kalkınma amaçlarının takip ettiği görülmüştür. Aynı dönemde yayımlanmış makalelerin yazarlara göre dağılımlarına bakıldığında ise Kanada’daki Toronto Üniversitesinde görev yapan “Whitney Berta”nın ilk sırada olduğu ve onu sırasıyla İspanya’daki National Üniversitesinde görev yapan “Gabriela Topa” ile Kanada’daki York Üniversitesinde “Liane Ginsburg”un izlediği belirlenmiştir. Konu ile ilgili en fazla araştırma makalesi üreten ülkeler açısından değerlendirme yapıldığında ABD’nin açık ara farkla ilk sırada olduğu görülmüştür. ABD’nin kendisini takip eden ikinci sıradaki ülkenin iki katından fazla sayıda araştırma makalesi üretmesi dikkat çekicidir. ABD’yi sırasıyla Çin ve Kanada’nın takip etmektedir. Yayımlanan araştırma makalelerinin kurumlara göre dağılımına bakıldığında ilk sıranın ABD’deki “State University System of Florida” kurumuna ait olduğu ve bu kurumu yine ABD’deki diğer bir kurum olan “University System of Georgia” kurumunun izlediği görülmüştür. ABD’nin yayın üretmedeki başarısının ülke içindeki kurumlara da yansıdığını söylemek mümkündür. Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık ile ilgili en çok yayın yapan yayınevinin “Emerald Group Publishing” olduğu ve onu “Multidisciplinary Digital Publishing Institute” (MDPI) ile “Wiley” yayım kuruluşlarının izledikleri tespit edilmiştir. Konu ile ilgili en fazla makalenin yayımlandığı çalışma alanının “Business Economics” olduğu ve onu hemen

ardından “Psychology” çalışma alanının takip ettiği görülmüştür. Her iki çalışma alanının sayılarının birbirine çok yakın olması, bu çalışma alanları arasında temelde güçlü ve çok yönlü bir ilişki bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışma alanları çalışanların, ekiplerin ve örgütlerin davranışlarını anlamaya, bu davranışların ekonomik ve yönetsel sonuçlarını incelemeye odaklandıklarından dolayı sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makaleleri ile sıklıkla ilişkilendirilmişlerdir.

İncelenen dönemde Web of Science veri tabanındaki sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinin ortak yazar ağ analizine bakıldığında alanında etkili yazarın “Whitney Berta” olduğu ve onu sırasıyla “Liane Ginsburg” ile “Yuting Song” un izlediği görülmüştür. Ortak yazar bağlantılı üniversite/kurum analizine göre en etkili kurumun Toronto Üniversitesi olduğu, bu kurumu York Üniversitesi ve Sejong Üniversitesi’nin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ortak yazar bağlantılı ülke yoğunluk analizi sonucunda ABD, Çin, İngiltere ve Kanada’nın ortak yazar bağlantısının yoğun olduğu ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Son olarak sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konulu araştırma makalelerinde birlikte en çok kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla “organizational citizenship behavior”, “job satisfaction” ve “job performance” olduğu bulunmuştur. Ekip çalışmasına dayalı olarak üretilen sağlık hizmetlerinde örgütsel vatandaşlık davranışlarının bileşenlerinden olan yardımseverlik ve vicdanlılık gibi hususlar, ekip üyelerinin birbirine destek olmasını kolaylaştırır. İş tatmini yüksek olan çalışanlar, diğer çalışanlara daha fazla destek verme eğiliminde olur ve bu durum iş performansına olumlu yönde etki eder.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar, sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık davranışı konusundaki araştırmaların son yıllarda büyük bir artış gösterdiğini ve özellikle 2012 yılından sonra bu alana olan ilginin önemli ölçüde arttığını ortaya koymaktadır. 2022 yılında zirveye ulaşan bu ilginin, sürdürülebilir kalkınma amaçları ile uyumlu bir şekilde ilerlediği gözlenmektedir. Araştırmaların özellikle "iyi sağlık ve refah" amacı ile ilişkilendirilmesi, bu

konunun sağlık alanındaki önemine işaret etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaçları yoksulluk, eşitsizlik, sağlık, eğitim, iklim değişikliği gibi dünyanın en acil sorunlarını ele almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma amaçları evrensel nitelikte olduğundan, bu amaçlar doğrultusunda yapılan bilimsel çalışmalar, farklı ülkeler ve kurumlar arasında iş birliğini teşvik etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik araştırmalar, karar vericilerin kanıta dayalı politika üretmelerine yardımcı olabilir. Örneğin, sağlık alanındaki araştırmalar “İyi Sağlık ve Refah” amacını destekleyen politikaların geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda yapılan araştırmalar yalnızca teorik bilgi değil, aynı zamanda toplumun karşılaştığı sorunlara doğrudan etki eden ve uygulamaya dönük çözümler sunan bilgi üretmektedir. Araştırmaların büyük bir kısmının ABD, Çin ve Kanada’da yapılmış olması, bu ülkelerin akademik alandaki gücünü ve sağlık sisteminde örgütsel vatandaşlık davranışı konusuna verdikleri önemi göstermektedir. Anahtar kelime analizi sonucunda örgütsel vatandaşlık davranışının, iş tatmini ve iş performansı gibi konularla sıkı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık davranışlarına karşı ilginin ve bu konudaki akademik çalışmaların son yıllarda artarak devam ettiğini ortaya koyan bu araştırma sonuçları doğrultusunda sağlık yöneticilerine, kurumlarındaki iş performansı ve iş tatminini artırmak amacıyla örgütsel vatandaşlık davranışlarını teşvik eden uygun çalışma ortamlarını oluşturmaları önerilmektedir. Yöneticilerin bu hedefe ulaşabilmeleri için çalışan motivasyonunu artırmaya yönelik stratejik politikalar geliştirmeleri, mevcut uygulamaları iyileştirmeleri ve ekip çalışmasına dayalı iş süreçlerini sistematik olarak güçlendirmeleri gerekmektedir. Ayrıca, gelecekte sağlık kurumlarında örgütsel vatandaşlık konusunu ele alacak araştırmacıların, sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla ilişkili konulara odaklanarak, alandaki öncü yazarlar ve kurumlarla iş birliği yapmaları, daha kapsamlı ve etkili araştırmalar yapmalarını sağlayacaktır. Bu araştırmalar, en çok yayın yapılan ülkeler ve yayınevleri

üzerinden şekillendirilerek, literatürde daha geniş etki ve görünürlük yaratabilir. Son olarak, bu çalışmada tespit edilen anahtar kelimeler ve çalışma alanlarının, yeni araştırmalar için yol gösterici bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmada elde edilen veriler, hâlihazırda çevrim içi erişime açık bir veri tabanında yer aldığı için etik kurul iznine gerek yoktur.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: MÇ; Tasarım: MÇ; Veri toplama: MÇ; Veri işleme: MÇ; Analiz ve/veya yorum: MÇ; Kaynak tarama: MÇ; Makalenin yazımı: MÇ; Eleştirel inceleme: MÇ.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarla bir kişi ya da bir kurum arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Ağca, H. (2022). Türkiye’de Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. İçinde: M. Göl, & O. Özevin, (Eds.), İktisadi ve idari bilimlerde akademik analiz ve tartışmalar (ss. 681-710). Özgür Yayın Dağıtım.
- Akpınar, Ö. (2023). Sporda liderlik alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 116-132. <https://doi.org/10.47778/ejsse.1325523>
- Arslan, E. (2022). Sosyal bilim araştırmalarında vosviewer ile bibliyometrik haritalama ve örnek bir uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 33-56. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227291>

- Barsbay, M.Ç. (2019). Sağlık hizmetlerini yönetmek neden zordur?: Teorik tartışmalar. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 247-253. <https://doi.org/10.18506/anemon.461994>
- Beşiktaş, İ. (2009). *İş Tatmini ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki* (Yayın No. 239996) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bolino, M. C., Turnley, W. H., & Niehoff, B. P. (2004). The other side of the story, reexamining prevailing assumptions about organizational citizenship behavior. *Human Resource Management Review*, 14(2), 229-246. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2004.05.004>
- Bonilla, C. A., Merigó, J. M., & Torres-Abad, C. (2015). Economics in Latin America: A bibliometric analysis. *Scientometrics*, 105, 1239-1252. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1747-7>
- Chhabra, B., & Mohanty, R. P. (2016). Moderating role of locus of control in the relationship between job satisfaction and organisational citizenship behaviour: A study of the Indian IT sector. *International Journal of Indian Culture and Business Management*, 13(3), 288–309. <https://doi.org/10.1504/IJICBM.2016.078834>
- Dede, N. P. (2019). Örgütsel vatandaşlık davranışı: Kuramsal bir çalışma. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 294-304. <https://doi.org/10.38009/ekimad.613429>
- Depren, Ö., Kartal, M. T., & Depren, S. K. (2018). Borsalarda oynaklık üzerine yayınlanmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 2(6), 1-15.
- Emül, E., & Karaca, A. (2023), Sosyal Kaytarma. İçinde: B. Hırlak, (Ed.), Örgütsel davranış kavramlar ve araştırmalar-I (ss.237-260). Özgür Yayınları.
- Envergil, D. (2018). *Sağlık Çalışanlarının Psikolojik Sözleşme Algılarının Örgütsel Güven, Örgütsel Özdeşleşme Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi* (Yayın No.

- 509484) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gan, J. L., & Yusof, H. M. (2020). A global research trend on organizational citizenship behaviour: A bibliometric analysis. *Sustainable Business and Society in Emerging Economies*, 2(1), 55-71. <https://doi.org/10.26710/sbsee.v2i1.1295>
- Guiling, Y., Panatik, S. A., Sukor, M. S. M., Rusbadrol, N., & Cunlin, L. (2022). Bibliometric analysis of global research on organizational citizenship behavior from 2000 to 2019. *Sage Open*, 12(1), 1-16. <https://doi.org/10.1177/21582440221079898>
- Haberal, Z., & Işık, A. (2024). Birleşmiş milletler sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 1193-1222. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1485975>
- Karaman, A., & Aylan, S. (2012). Örgütsel vatandaşlık. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 35-48.
- Kaymakçı, K. (2013). *Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve İş Tatmini Arasındaki İlişki: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma* (Yayın No. 348251) [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Mohanty S., & Das L. (2022) A bibliometric study of organizational citizenship behavior. *Organizational Psychology*, 12(2), 198–212. <https://doi.org/10.17323/2312-5942-2022-12-2-198-212>
- Organ, D. W. (1997). Organizational citizenship behaviour: It's construct clean-up time. *Journal of Human Performance*, 10(2), 85-92. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_2

- Öntürk Akyüz, H., & Dilmen Kalı, S. (2023). Hemşirelikte tamamlayıcı ve destekleyici tedaviler konulu yayınlara global bakış. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 10(1), 73-81. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1188807>
- Özdevecioğlu, M. (2003). Örgütsel vatandaşlık davranışı ile üniversite öğrencilerinin bazı demografik özellikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20, 117-135.
- Öztürk, Y. E., & Özata, M. (2013). Hemşirelerde örgütsel vatandaşlık davranışı ile tıbbi hataya eğilim arasındaki ilişkinin araştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 365-381.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. M., Paine, J. B., & Bachrach, D. G. (2000). Organizational citizenship behaviors: a critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of Management*, 26(3), 513-563. [https://doi.org/10.1016/S0149-2063\(00\)00047-7](https://doi.org/10.1016/S0149-2063(00)00047-7)
- Romeo, M., Yepes-Baldó, M., Boria-Reverter, S., & Merigó, J. M. (2017). Twenty-five years of research on work and organizational psychology: A bibliometric perspective. *Anuario de Psicología*, 47(1), 32-44. <http://dx.doi.org/10.1016/j.anpsic.2017.04.002>
- Sezgin, F. (2005). Örgütsel vatandaşlık davranışları: Kavramsal bir çözümleme ve okul açısından bazı çıkarımlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 317-339.
- Somech, A., & Drach-Zahavy, A. (2004). Exploring organizational citizenship behaviour from an organizational perspective: The relationship between organizational learning and organizational citizenship behaviour. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 77(3), 281-298. <https://doi.org/10.1348/0963179041752709>

- Sya'bania, A., & Churiyah, M. (2022). A bibliometric analysis of organizational citizenship behavior (OCB). *Jurnal Syntax Transformation*, 3(5), 608–620. <https://doi.org/10.46799/jst.v3i5.559>
- Şanal, M. (2013). Örgütsel vatandaşlık davranışının işletmeler açısından önemi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 529-538.
- Şeref, İ., & Karagöz, B. (2019). Türkçe eğitimi akademik alanına ilişkin bir değerlendirme: Web of Science veri tabanına dayalı bibliyometrik inceleme. *Journal of Language Education and Research*, 5(2), 213-231. <https://doi.org/10.31464/jlere.578224>
- Tezcan, N. (2020). Sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında Türkiye’de sağlık göstergelerinin analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(Özel Ek), 202-217.
- Tokel, C. M. (2017). İş tatmini ve örgütsel vatandaşlık davranışı. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 1(2), 145-157.
- Ürek, D., Demir, İ. B., & Uğurluoğlu, Ö. (2015). Örgütsel sessizliğin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisi: bir eğitim ve araştırma hastanesi uygulaması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 122-141.
- Worku, M. A., & Debela, K. L. (2024). A systematic literature review on organizational citizenship behavior: conceptualization, antecedents, and future research directions. *Cogent Business & Management*, 11(1), 2350804. <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2350804>
- Yaylacı, A. F. (2016). An analysis of studies on organizational citizenship behaviors in Turkey: 2000-2015. *Journal of Education and Training Studies*, 4(8), 99-115. <http://dx.doi.org/10.11114/jets.v4i8.1560>
- Zeren, D., & Kaya, N. (2020). Dijital pazarlama: Ulusal yazının bibliyometrik analizi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 35-52.